

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-68>

УДК 005.52:658(477.64)

Алла ТКАЧЕНКО

Національний університет «Запорізька політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-1843-2579>

alla0676128584@gmail.com

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

В статті розглядаються питання стосовно аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, а також методів для його реалізації. Сучасні ризики котрі постають перед бізнесовими структурами спонукають до формування ефективного менеджменту. Ризик-орієнтоване керування варто розглядати як монолітний підхід до розуміння та прогнозування вірогідності настання ризиків. Управління ризиками є дієвим інструментом підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, але для виявлення певних змін фінансово-економічних результатів має здійснюватись дієвий контроль за основними фінансовими показниками фірми. Це продукує здатність підприємства до запровадження заходів, які спрямовані забезпечити та підвищити конкурентоспроможність суб'єкта господарювання, його рентабельність, економічне зростання, ефективність використання фінансових ресурсів, платоспроможність, а також ефективність роботи фірми в цілому. Спираючись на отримані результати встановлюється присутність небезпек для бізнес середовища цього суб'єкта господарювання. Найбільш дієвими для визначення фінансового стану є аналіз відносних показників та метод Дюпона, оскільки разом вони дають повну оцінку результатів роботи підприємства. Обґрунтовано рекомендації по аналізу фінансового стану на основі комплексного підходу, а їх доцільність підтвердилась у розрахунках на прикладі підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ».

Ключові слова: фінансовий стан, платоспроможність, ефективність, R-аналіз, метод Дюпона, фінансові показники, запаси і витрати, фінансовий аналіз.

Alla TKACHENKO

National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

RISK MANAGEMENT AS AN EFFECTIVE TOOL FOR INCREASING THE COMPETITIVENESS OF A BUSINESS ENTITY

The article deals with issues related to the analysis of financial and economic activities of an enterprise. The methods for its realization are also investigated. Modern risks faced by business structures encourage the formation of effective management. Risk-oriented management should be viewed as a monolithic approach to understanding and predicting the likelihood of risks. Risk management is an effective tool for improving the competitiveness of a business entity. However, in order to detect certain changes in financial and economic results, effective control over the company's key financial indicators must be exercised. This results in the company's ability to implement measures aimed at protecting and enhancing the competitiveness of the business entity, its profitability, economic growth, efficiency of financial resources, solvency, use of labor and material resources, as well as the efficiency of the company as a whole. For a modern society, it is extremely important to form a clear vision of modern risks and their connection with the competitiveness of a business entity. This implies understanding the circumstances of the risk of minimizing it and identifying the consequences. Russia's armed aggression has created new threats and problems for the development of our country in general and its economy in particular. Without an efficiently functioning economy, it is impossible to win a war, so it is increasingly important to identify credible threats. Before establishing the probability of risks for a particular business entity, it is necessary to analyze the main financial indicators of its work. Based on the results obtained, the presence of dangers to the business environment of this entity is determined. The most effective methods for determining the financial condition are the analysis of relative indicators and the DuPont method. Together, they provide a complete assessment of the enterprise's performance. Recommendations for analyzing the financial condition based on an integrated approach are substantiated. Their expediency was confirmed in the calculations on the example of PJSC "Motor Sich".

Keywords: financial condition, enterprise, solvency, efficiency, R-analysis, Dupont method, financial indicators, stocks and costs, financial analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасний стан розвитку підприємництва супроводжується невизначеністю та ризиками. Повністю усунути вплив ризиків на конкурентоспроможність суб'єкта господарювання неможливо. Тому для підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства варто здійснювати ефективну фінансово-господарську діяльність. Безумовно ризик – один з першорядних елементів підприємницької діяльності. Сучасні ризики котрі постають перед бізнесовими структурами спонукають до формування ефективного менеджменту. Ризик-орієнтоване керування варто розглядати як монолітний підхід до розуміння та прогнозування вірогідності настання ризиків. Помітний вплив на роботу кожного суб'єкта господарювання мають наступні чинники: погіршення кон'юнктури ринку, необхідність імпортозаміщення матеріалів та комплектуючих, окрема втрата ринків, зміни в законодавчій базі. Останнім часом з'явилась тенденція щодо зростання розмірів реалізації товарів та послуг на внутрішньому ринку, розширення номенклатури товарів та послуг, які пропонуються до реалізації, освоєнню нових видів діяльності, зокрема, збільшення обсягів ремонтних робіт авіадвигунів, а також сучасної технології виробництва продукції. Не дивлячись навіть на

те, що фірма працює прибутково, вона повсякчас знаходиться під помітним впливом швидкозмінного зовнішнього середовища. Тому для прийняття переконливих адміністративних рішень, забезпечення продуктивної діяльності суб'єкта господарювання та його розвитку варто провадити комплексний фінансово-економічний аналіз, котрий включає аналіз порівняних показників (R-аналіз) та оцінку розміру запасів і затрат на основі вживання моделі Дюпона.

Аналіз досліджень та публікацій

Управління ризиками є дієвим інструментом підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, але для виявлення певних змін фінансово-економічних результатів має здійснюватись дієвий контроль за основними фінансовими показниками фірми. Спираючись на отримані результати встановлюється присутність небезпек для бізнес середовища цього суб'єкта господарювання. Це продукує здатність фірми до запровадження заходів, котрі спрямовані забезпечити та посилити конкурентоспроможність підприємства, його економічне зростання, наявність зиску використання наявних ресурсів, а також ефективність роботи фірми в цілому. Тому здійснення дієвого аналізу фінансової та господарської діяльності суб'єкта господарювання, передусім його фінансового стану, безумовно займає основоположну роль, це питання є нагальним, тому його дослідженню приділено чимало наукових праць вітчизняних дослідників (Т.О. Пожуєва, В.М. Івахненко, Г.П. Гончар, В.М. Гриньова, І.О. Бланк, К.В. Ізмайлова) та зарубіжних вчених (Е. Нікбахт, А. Гропеллі, Г.В. Савицька, А.Д. Шеремет, Е. Альтман) тощо.

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування рекомендацій щодо мінімізації ризиків виробничо-господарської діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу

Для сучасного суспільства вкрай важливим є формування чіткого бачення про сучасні ризики та їхній зв'язок з конкурентоспроможністю суб'єкта господарювання. Це передбачає осмислення щодо обставин появи ризику їх мінімізації, встановлення наслідків. Збройна агресія Росії породила нові виклики небезпеки та проблеми для розвитку нашої держави в цілому та її економіки зокрема. Без ефективно працюючої економіки неможлива перемога у війні тому зростає доцільність встановлення вірогідних загроз. Перш ніж встановити ймовірність настання ризиків для певного суб'єкта господарювання варто проаналізувати основні фінансові показники його роботи. Тому розуміння фінансового аналізу, як процесу дослідження фінансового стану та основних результатів фінансової діяльності підприємства, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними бухгалтерської (фінансової) звітності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його стійкості, ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку безумовно сприяє комплексному вивченню фінансового стану та сприяє мінімізації ризиків.

Безумовно, першорядна мета фінансового аналізу полягає не лише в завчасному встановленні прогалин у фінансовій діяльності суб'єкта господарювання, але й у виявленні резервів покращення його фінансово стану, що забезпечить прийняття якнайкращих адміністративних рішень, а також зміцнення позицій фірми на ринку конкуренції [6, с. 27]. При цьому фахівцям слід використовувати різні методи аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства такі, як горизонтальний (часовий), вертикальний (структурний), трендовий, порівняльний, факторний, аналіз відносних показників (фінансових коефіцієнтів) або R-аналіз та аналіз за методом Дюпона. Зазначимо їх характеристику, недоліки та переваги.

Горизонтальний фінансовий аналіз це зіставлення кожної позиції поточної звітності з попереднім періодом. Метою цього аналізу є дослідження змін показників у часі з обчисленнями відносних та абсолютних відхилень. Це дозволяє виявити відносну та абсолютну динаміку по кожній статті фінансової звітності, зміни у фінансовому стані суб'єкта господарювання, динаміці доходів та витрат. Окрім того, можна отримати загальне уявлення щодо якісних змін, котрі мали місце, у структурі розходів та їх джерел, а також руху цих змін. Горизонтальний аналіз показує лише часову динаміку показників, тому для аналізу внутрішньої структури звітності користуються вертикальним аналізом. [1; 27, с. 22; 8]

Вертикальний (структурний) аналіз полягає у вираженні статей балансу через певне відсоткове співвідношення до відповідної базової статті. Цей метод передбачає визначення структури підсумкових фінансових показників із виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому. При реалізації структурного аналізу ціла частина прирівнюється до 100%, і обчислюється питома вага кожної її складової, при цьому статті фінансової звітності подаються у вигляді відносних величин. Це дає змогу розкрити вплив показника певної статті на діяльність суб'єкта господарювання. За допомогою цього методу визначається структура активів та пасивів фірми, а в разі поєднання з горизонтальним аналізом – встановлюються позитивні або від'ємні зміни в складі майна, а також у структурі доходів і витрат за конкретний період. За допомогою вертикального аналізу можна обчислити, за рахунок зростання чи скорочення яких статей змінюються загальні показники фінансового стану суб'єкта господарювання. Прерогативою вертикального

аналізу є можливість зіставлення відносних показників фірми, які суттєво відрізняються величиною абсолютних показників виробництва і залучених фінансових ресурсів, а також зіставлення вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими періодами незалежно від зміни їх розмірів. За допомогою даного методу визначаються стрижневі тенденції в діяльності суб'єкта господарювання. Крім того, можна отримати найбільш фронтальне уявлення щодо якісних змін, які мали місце, у структурі коштів і їх джерел, а також динаміці цих змін. Такий метод застосовується практично в усіх методиках, але він не містить механізму зіставлення окремих варіантів економічних рішень і не передбачає взаємозамінюваності різноманітних ресурсів, через що неможливо провести відбір якнайкращого варіанту розвитку економічної системи, а також обмежені можливості рахування інфляції. [2; 7, с. 23; 8; 9]

Трендовий аналіз як різновид горизонтального аналізу реалізується шляхом зіставлення показників звітності за інформацією декількох попередніх фаз з метою визначення напряму, тобто провідної тенденції динаміки зміни показників, звільненої від впливу непередбачених чинників та суб'єктивних прикмет поодиноких періодів. Це дозволяє реалізувати прогнозування стрижневих фінансових показників у майбутньому і здійснювати перспективний аналіз фінансового стану. Таким чином, трендовий аналіз, на відміну від усіх попередніх, призначений не для аналізу поточного фінансового стану суб'єкта господарювання, а передусім для прогнозу його основних фінансових показників. Такий аналіз дає можливість за значенням показників звітності простежити тенденцію їх розвитку у часі, зробити перспективний прогноз, але характеризується складністю вибору моделі, трудомісткістю обробки, проблемами інтерпретації інформації та формування системи аналізованих показників, а також неточністю даних нестабільного ринкового середовища [3, с. 8; 7, с. 23].

Порівняльний або просторовий аналіз полягає у розрахунку розмірів абсолютних та відносних відхилень порівнюваних фінансових показників та має два шляхи реалізації. При проведенні такого аналізу прагнуть порівнювати показники різних підприємств за одні й ті самі часові періоди. Крім того, для порівняння показників конкретного підприємства з такими самими показниками інших підприємств по галузі необхідно мати достовірні й доступні для використання статистичні дані про діяльність окремих підприємств галузі та усереднені дані по галузі. Таким чином, цей метод відрізняється гнучкістю, динамічністю, він є основою комплексної оцінки показників фінансово-господарської діяльності, але він характеризується трудомісткістю розрахунку, можливий при наявності достовірної, повної і доступної інформації [3, с. 8; 7, с. 23; 9].

R-аналіз є одним із найбільш поширених і ефективних методів фінансового аналізу, що базується на дослідженні співвідношень між окремими позиціями певного звіту чи показниками з різних форм фінансової звітності, визначення щільності та характеру взаємозв'язку між ними. В результаті розрахунку наводиться система відносних показників, що порівнюють із базовими даними або нормативними їхніми значеннями, а також досліджується рівень і динаміка отриманих показників. Ці фінансові коефіцієнти можуть використовуватись як вихідна база для здійснення факторного аналізу. Окремий показник чи їх сукупність не можуть дати однозначного висновку про фінансовий стан підприємства. Коли необхідно надати швидко оцінку фінансового стану, ефективніше буде використати комплексну оцінку на основі кількох найважливіших показників. Користь кожного конкретного коефіцієнта визначається метою аналізу. Виходячи з цього, за напрямками аналізу фінансові показники діляться на наступні групи. Перша – показники майнового стану підприємства, що дають змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за певний період, відстежити тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства. Друга – показники ліквідності активів та платоспроможності підприємства, що дають змогу визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Третя – показники фінансової стійкості, що характеризують структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Четверту групу складають показники ділової активності. Вони дають можливість проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів. П'ята – показники прибутковості та рентабельності, за допомогою яких можна визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання. Таким чином, розрахунок певних груп фінансових коефіцієнтів дає змогу зробити обґрунтовані висновки щодо фінансового стану підприємства та ефективності його фінансово-господарської діяльності. До переваг цього методу можна також віднести простоту обчислення величин; логіку відбору показників, правильність їх інтерпретації; виконання фінансового аналізу різного ступеня деталізації; використання коефіцієнтів у просторово-часовому аспекті, тобто можливість швидко у відносних величинах здійснювати як експрес-, так і комплексну діагностику, що дає змогу виявити слабкі місця діяльності ще на ранніх етапах та вчасно вжити всіх потрібних заходів. Недоліки R-аналізу полягають у трудомісткості розрахунку великої кількості показників, недостатньому обґрунтуванні нормованих значень низки показників або віддзеркалення показниками лише окремих сторін діяльності підприємства. Крім того, він можливий при наявності доступної, повної та достовірної інформації. Але, незважаючи на перераховані недоліки, R-аналіз характеризується методологічною прозорістю, тобто обчислення коефіцієнтів не потребує спеціальних математичних знань, і будь-яка особа,

що достатньою мірою володіє економічною термінологією, здатна розібратися у значенні показників. Ця простота робить метод коефіцієнтів наймасовішим [9; 10; 12; 13].

Факторний аналіз може бути прямим, коли узагальнюючий показник розкладають на окремі складові, й оберненим (синтез), коли його окремі елементи об'єднують у загальний результативний показник. Якщо аналітичну залежність отримати неможливо, аналізують вплив як окремих чинників, так і їх множини на результуючі фінансові показники діяльності підприємства за допомогою методів стохастичного програмування. Перевагою факторного аналізу є можливість наочно побачити рівень фінансового стану на підприємствах протягом кожного звітного періоду і простежити тенденцію його зміни шляхом визначення ключових факторів впливу на основні показники. Але даний метод є трудомістким у розрахунках, при цьому не завжди можна обмежити кількість показників та факторів для аналізу і залежно від моделі результати можуть відрізнятись. Крім того, для нього характерна ситуація, коли зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути інтерпретовані належним чином, оскільки значення для розрахунку змінюються у часі [3, с. 9; 10; 11, с. 98].

Аналіз за моделлю Дюпона вважається одним з найбільш ефективних методів проведення факторного аналізу. Він ставить на меті визначити та оцінити вплив факторів на ефективність роботи підприємства, визначити темпи його економічного зростання, а також виявити ключові напрями управлінських впливів для підвищення ефективності його діяльності [14, с. 56; 15, с. 239]. Перевагами такого аналізу є те, що модель Дюпона враховує фінансову ситуацію за ступенем її стійкості, а також дозволяє визначити ефективне співвідношення величини запасів і витрат [16, с. 118-119].

Таким чином, з перелічених прийомів для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства найбільш ефективним є метод відносних показників або R-аналіз. Тому, використовуючи зазначений підхід, за даними фінансової звітності виробничого підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ» було проаналізовано його фінансово-господарську діяльність, результати котрого наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Показники фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за 2019-2021 роки

Показник	2019	2020	2021	Динаміка змін		
				норма	факт	
					2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,362	0,616	0,528	↑; 0,2-0,35	↑	↓
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,787	3,871	4,127	↑; ≥1	↑	↑
Оборотність Дг заборгованості	15,333	10,362	7,013	↑	↓	↓
Оборотність Кг заборгованості	8,385	6,970	11,474	↑	↓	↑
Оборотність активів	0,741	0,460	0,557	↑	↓	↑
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,686	0,647	0,663	↑; ≥ 0,5	↓	↑
Коефіцієнт заборгованості	0,260	0,275	0,259	↓; ≤ 0,5	↑	↓
Рентабельність активів	18,212	8,563	11,419	↑	↓	↑
Рентабельність власного капіталу	27,203	12,887	17,423	↑	↓	↑
Рентабельність продажу	42,817	32,917	36,876	↑	↓	
Рентабельність чистих активів	24,220	10,950	13,980	↑	↓	↑
Рентабельність оборотних активів	45,680	21,041	28,003	↑	↓	↑
Фондовіддача	2,506	1,720	2,248	↑	↓	↑

За отриманими даними, можна зробити висновки, що підприємство ПАТ «МОТОР СІЧ» здатне негайно ліквідувати короткострокову заборгованість. Але зменшення оборотності дебіторської заборгованості негативно вплинуло на фінансові результати, у зв'язку з чим підприємство здійснило додаткове залучення кредитних коштів. При цьому, всі зобов'язання можуть бути покриті власними коштами, тобто підприємство вважається платоспроможним та ліквідним, але для досягнення абсолютної ліквідності необхідно звернути увагу на рівень кредиторської заборгованості. Зменшення фондівіддачі свідчить про погіршення ефективності використання основних засобів підприємства. Всі показники рентабельності знаходяться на достатньому рівні, але не був досягнутий рівень 2019 року, хоч і спостерігається позитивна динаміка останнього року. На це вплинули зовнішньоекономічна ситуація, рівень цін, обсяг продажу тощо.

Слід зазначити, що R-аналіз має досить вагомий недолік – це віддзеркалення фінансовими показниками лише окремих сторін діяльності підприємства. Тому, для того, щоб надати повну оцінку фінансового стану ПАТ «МОТОР СІЧ», зазначеного підходу недостатньо. У зв'язку з цим, для нівелювання вказаного недоліку та повноцінного дослідження фінансово-господарської діяльності даного підприємства варто провести комплексний аналіз, який, окрім методу відносних показників, включає також оцінювання величини запасів і витрат на основі використання моделі Дюпона.

Фінансово-господарська діяльність підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ» спрямована на забезпечення фінансової стійкості, стабільного надходження фінансових ресурсів та їх ефективного використання, досягнення раціонального співвідношення власних і позикових коштів. Підвищення прибутковості

підприємства відбувається шляхом збільшення обсягів продажу та зниження витрат. В свою чергу для збільшення обсягу продажу вживаються заходи щодо: стимулювання попиту на продукцію підприємства; інформування потенційних покупців продукції, після продажне обслуговування, надання вичерпної технічної інформації, до і після продажні консультації щодо технічних характеристик продукції та її експлуатації; розширення збутової мережі; вихід на нові ринки; комплексні маркетингові дослідження потенційних ринків збуту; випуск нових конкурентоспроможних видів продукції тощо. Однією з найголовніших завдань підприємства є модернізація виробництва. У 2021 році залучення кредитних коштів було направлено на придбання нового високопродуктивного обладнання, яке дозволило збільшити виробничі потужності, удосконалити технологічні процеси й істотно підвищити ефективність виробництва. Для зменшення витрат виробництва постійно вживаються заходи, у тому числі: пошук постачальників, що пропонують більш вигідні умови – на сьогоднішні. В цілому умови ринку забезпечують можливість широкого вибору як вітчизняних так і закордонних постачальників сировини та матеріалів; зменшення постійних та змінних витрат за рахунок економії; зменшення постійних витрат шляхом скорочення надлишкових виробничих потужностей на окремих ділянках виробництва тощо [17]. Зменшення реалізації товарної продукції і водночас збільшення нормованих оборотних активів призвело ПАТ «МОТОР СІЧ» до зниження ефективності використання матеріальних оборотних коштів. Коефіцієнт оборотності запасів сповільнився на 40,6%, що вказує на збільшення періоду трансформації запасів у засоби.

Важливим завданням аналізу фінансового стану є дослідження абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Загальним показником фінансової стійкості є надлишки та недостатність джерел для формування оборотних активів, що розраховуються як різниця величини джерел засобів та величини запасів і витрат. Під час аналізу використовуються наступні показники: наявність власних оборотних засобів; наявність власних і довгострокових зобов'язань джерел формування запасів і витрат. Розрахунок трьох показників забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування характеризують фінансові ситуації за ступенем їх стійкості. [16, с. 118] Визначаються чотири типи фінансової ситуації: абсолютна стійкість фінансового стану підприємства (значення тримірного показника 1, 1, 1); нормальна стійкість фінансового стану підприємства (значення тримірного показника 0, 1, 1), що характеризує його платоспроможність; нестійкий фінансовий стан (значення тримірного показника 0, 0, 1), вимагається додаткове залучення довгострокових кредитів і позикових засобів; кризовий фінансовий стан, при якому підприємство перебуває на межі банкрутства (значення тримірного показника 0, 0, 0) [16, с. 119-120]. За вищенаведеною методикою був проведений аналіз фінансової стійкості підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2021 рік (таблиця 2).

Таблиця 2

Розрахунок показників фінансової стійкості ПАТ «МОТОР СІЧ» (2021 рік)

Показник	На початок звітного періоду, тис. грн.	На кінець звітного періоду, тис. грн.	Зміна за період (+, -) тис. грн.
1. Джерела власних засобів за місцем іммобілізації	16315142	19381433	3066291
2. Основні засоби та ін.	6839349	7638917	798968
3. Наявність власних оборотних засобів (п.1-п.2)	9475793	11742516	2266723
4. Довгострокові кредити та залучені засоби	3176812	3742249	565437
5. Наявність власних засобів і довгострокових джерел формування запасів і витрат (п.3+п.4)	12652605	15484765	2832160
6. Короткострокові кредити та зобов'язання	874166	804356	-72800
7. Загальна величина основних джерел формування запасів (п.5+п.6)	13526771	16289121	2762350
8. Загальна величина запасів	13308727	14365601	1056874
9. Надлишок (+) або нестаток (-) власних оборотних засобів (п.3-п.8)	-3832934	-2623085	-1209849
10. Надлишок (+) або нестаток (-) власних і довгострокових залучених джерел формування запасів і витрат (п.5-п.6)	11778439	14680409	2901970
11. Надлишок (+) або нестаток (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат (п.7-п.8)	218044	1923520	1705476
12. Тримірний показник фінансової ситуації (п.9, п.10, п.11)	(0, 1, 1)	(0, 1, 1)	-

За даними табл. 2 фінансовий стан ПАТ «МОТОР СІЧ» характеризується як стійкий (нормальна стійкість), яка гарантує його платоспроможність. На кінець звітного періоду забезпечується збільшення джерел власного капіталу і довгострокових зобов'язань формування запасів і витрат. Підприємство функціонує достатньо ефективно, оскільки короткострокові кредити, що використовуються для формування запасів і витрат не перевищують виробничих запасів і готову продукцію. Таким чином, вивчення стану запасів і витрат є одним із важливих факторів. Необхідність проведення аналізу підтверджується деяким зниженням фінансової стійкості підприємств у зв'язку зі скороченням експорту продукції та збільшенням обсягів продажу продукції підприємств на внутрішньому ринку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Використання комплексного аналізу фінансового стану підприємства, який базується на застосуванні R-аналізу та аналізу за моделлю Дюпона, дозволяє оцінити вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на результати фінансової діяльності підприємства. Так, за допомогою R-аналізу можливо здійснити оцінку зміни фінансових показників у динаміці; виконати як експрес-, так і комплексну діагностику; попередньо визначити слабкі місця діяльності підприємства та вчасно вжити необхідні заходи для їх усунення. В свою чергу, аналіз за моделлю Дюпона дозволяє забезпечити гармонізацію джерел формування запасів і витрат для прийняття обґрунтованих стратегічних та тактичних управлінських рішень, а також дозволяє враховувати фінансову ситуацію ринку, на якому працює дане підприємство. Як наслідок, результати комплексного аналізу використовуються для розробки фінансової стратегії фінансової діяльності підприємства. Крім того, здійснений аналіз дозволяє створити інформаційну базу для розробки нормативних значень фінансових показників, убезпечити та підвищити конкурентоспроможність суб'єкта господарювання, його рентабельність, економічне зростання, ефективність використання фінансових ресурсів, платоспроможність, використання трудових та матеріальних ресурсів, ефективність роботи підприємства в цілому та підвищити ефективність управління ризиками, та їхньої мінімізації.

Література

1. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / О.В. Деркач, О.П. Кавтиш // Ефективна економіка. – 2013. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1982> (дата звернення 19.08.2019). – Назва з екрану.
2. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / К.В. Измайлова. – 2-ге вид., стереотип. – К. : МАУП, 2001. – 152 с.
3. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Г.О. Швиданенко, О.І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. : рек. МОНУ / Г.В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
5. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент : навч. курс / І.О. Бланк. – К. : Ніка-Центр, Ельга, 2001. – 528 с.
6. Дзєппарова С.С. Сучасні аспекти аналізу фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / С.С. Дзєппарова, В.О. Харченко // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 252. – С. 26-31. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91499/07-Dzhepparova.pdf?sequence=1> (дата звернення 19.08.2019). – Назва з екрану.
7. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Ю.М. Тютюнник, Л.О. Дорогань-Писаренко, С.В. Тютюнник. – Полтава : ПДАА, 2016. – 430 с.
8. Ткаченко А.М. Алгоритм стрес-тестування ризиків підприємництва А.М.Ткаченко // Економічний аналіз. – 2023. – Т. 33(1). – С. 331-338
9. Пожуєва Т.О. Фінансова діагностика як основа прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] / Т.О. Пожуєва // Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_2_114.pdf (дата звернення 20.08.2019). – Назва з екрану.
10. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник [Електронний ресурс] / В.М. Шелудько. – К. : Знання, 2013. – 375с. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/14940511/finansni/analiz_finansovogo-gospodarskoyi-diynalnosti-pidpriyemstva (дата звернення 20.08.2019). – Назва з екрану.
11. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення [Електронний ресурс] / О.А. Сарапіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – № 1. – С. 96-99. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_01/Sarapina.pdf (дата звернення 20.08.2019). – Назва з екрану.
12. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика : навч. посіб. / І.В. Кривов'язюк. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 456 с.
13. Котляр М.Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів / М.Л. Котляр // Фінанси України. – 2013. – № 1. – С. 113-118.
14. Мочаліна З.М. Конспект лекцій з дисципліни «Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті» (для студентів 5 курсу денної та 6 курсу заочної форм навчання спеціальності «Облік і аудит») / З.М. Мочаліна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 102 с.
15. Кавтиш О.П. Використання багатофакторної моделі компанії «Дюпон» для аналізу прибутковості діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О.П. Кавтиш, Ю.О. Прокопчук // Сучасні моделі економіки і підприємництва. – 2017. – № 20. – С. 237-247. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/101507> (дата звернення 20.08.2019). – Назва з екрану.
16. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни / В.М. Івахненко.—К. : КНЕУ, 2000. – 263 с.

References

1. Derkach O.V. Problemy analizu finansovoho stanu pidpriyemstv [Elektronnyi resurs] / O.V. Derkach, O.P. Kavtysh // Efektyvna ekonomika. – 2013. – № 4. – Rezhym dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1982> (data zvernennia 19.08.2019). – Nazva z ekranu.

2. Izmailova K.V. Finansovyi analiz : navch. posib. / K.V. Izmailova. – 2-he vyd., stereotyp. – K. : MAUP, 2001. – 152 s.
3. Shvydanenko H.O. Suchasna tekhnolohiia diahnostryky finansovo-ekonomichnoi diialnosti pidpriemstva : monohrafiia / H.O. Shvydanenko, O.I. Oleksiuk. – K. : KNEU, 2002. – 192 s.
4. Savytska H.V. Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva : navch. posib. : rek. MONU / H.V. Savytska. – 3-tie vyd., vypr. i dop. – K. : Znannia, 2007. – 668 s.
5. Blank I.O. Finansovyi menedzhment : navch. kurs / I.O. Blank. – K. : Nika-Tsentr, Elha, 2001. – 528 s
6. Dzhapparova S.S. Suchasni aspekty analizu finansovoho stanu pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / S.S. Dzhapparova, V.O. Kharchenko // Kultura narodiv Prychornomia. – 2012. – № 252. – S. 26-31. – Rezhym dostupu : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91499/07-Dzhepparova.pdf?sequence=1> (data zvernennia 19.08.2019). – Nazva z ekranu.
7. Tiutiunyk Yu.M. Finansovyi analiz : navch. posib. / Yu.M. Tiutiunyk, L.O. Dorohan-Pysarenko, S.V. Tiutiunyk. – Poltava : PDAA, 2016. – 430 s.
8. Tkachenko A.M. Alhorytm stres-testuvannia ryzykiv pidpriemnytstva A.M. Tkachenko // Ekonomichnyi analiz. – 2023. – T. 33(1). – S. 331-338
9. Pozhuieva T.O. Finansova diahnostryka yak osnova pryiniattia upravlinskykh rishen [Elektronnyi resurs] / T.O. Pozhuieva // Rezhym dostupu: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_2_114.pdf (data zvernennia 20.08.2019). – Nazva z ekranu.
10. Sheludko V.M. Finansovyi menedzhment: pidruchnyk [Elektronnyi resurs] / V.M. Sheludko. – K. : Znannia, 2013. – 375s. – Rezhym dostupu: https://pidruchniki.com/14940511/finansy/analiz_finansovo-gospodarskoyi_diyalnosti_pidpriemstva (data zvernennia 20.08.2019). – Nazva z ekranu.
11. Sarapina O.A. Systemnyi analiz finansovoho stanu pidpriemstva: metodyka ta napriamy vdoskonalennia [Elektronnyi resurs] / O.A. Sarapina // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. – 2013. – № 1. – S. 96-99. – Rezhym dostupu: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_01/Sarapina.pdf (data zvernennia 20.08.2019). – Nazva z ekranu.
12. Kryvoviazuk I.V. Ekonomichna diahnostryka : navch. posib. / I.V. Kryvoviazuk. – K. : Tsentri uchbovoi literatury, 2013. – 456 s.
13. Kotliar M.L. Otsinka finansovoi stiikosti pidpriemstva na bazi analitychnykh koefitsientiv / M.L. Kotliar // Finansy Ukrainy. – 2013. – № 1. – S. 113-118.
14. Mochalina Z.M. Konspekt lektsii z dystsypliny «Modeli i metody pryiniattia rishen v analizi ta audyti» (dlia studentiv 5 kursu dennoi ta 6 kursu zaochnoi form navchannia spetsialnosti «Oblik i audyt») / Z.M. Mochalina; Khark. nats. akad. misk. hosp-va. – Kh. : KhNAMH, 2011. – 102 s.
15. Kavtysh O.P. Vykorystannia bahatofaktornoj modeli kompanii «Diupon» dlia analizu prybutkovosti diialnosti pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / O.P. Kavtysh, Yu.O. Prokopchuk // Suchasni modeli ekonomiky i pidpriemnytstvo. – 2017. – № 20. – S. 237-247. – Rezhym dostupu: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/101507> (data zvernennia 20.08.2019). – Nazva z ekranu.
16. Ivakhnenko V.M. Kurs ekonomichnoho analizu: navch.-metod. posibnyk dlia samost. vyvch. dystsypliny / V.M. Ivakhnenko.—K. : KNEU, 2000. – 263 s.